

“Yeni oluşumlar” ne kadar yeni?

RIFAT N. BALI

Cumhurbaşkanı Necdet Sezer ile Başbakan Bülent Ecevit arasında Şubat ayı başındaki MGK toplantısında cereyan eden tartışmanın hemen sonrasında meydana gelen devalüasyon ve onu takip eden ekonomik kriz, kamuoyunu birden bire bir ümitsizlik ve çaresizliğin karanlık tüneline salıverdi. O ana kadar her şey güllük gülistanlık ve pürsaadet iken Türkiye'nin kaderi bir gecede “karardı”. Bir gecede “Öteki Türkiye”nin farkına varıldı. Bir gecede insanlar işsiz kalabileceklerini idrak ettiler. Bu kötümser havanın devamı olarak, basının da desteğiyle, kamuoyu karanlıkta babasının elini bırakan ancak yolunu bulamayan çocuğun bir kurtarıcı arayışına girişmesi misali yoğun bir şekilde Türkiye'yi “düzlüğe çıkaracak” bir lider aramaya başladı. Basın bu “lider arayışı” söylemini halkın artık mevcut siyasi partilerin hiçbirine güveni kalmadığı fikrinin yoğun bir şekilde kullandığı haber ve yorumlar eşliğinde yer verdi. Bu yoğun haber ve yorum bombardımanının ardından mevcut tüm marjinal ölçekli siyasi partilerin “denenmemiş” olmalarından ötürü temiz, dürüst oldukları, dolayısıyla geleceğin iktidar adayları olarak yeni bir oluşum içinde yer alabilecekleri fikri başta İslami kesim olmak üzere, ANAP-DSP-MHP koalisyon hükümetine muhalif köşe yazarları tarafından işlenmeye başlandı.

den sorumlu Devlet Bakanı olarak görev almak üzere Türkiye'ye geri dönen Dünya Bankası Başkan Yardımcılarından Kemal Derviş'i yeni bir “kurtarıcı”, “ikinci bir Özal”, İslami basının kullanmayı tercih ettiği lisanla, “Mesih” olarak sunmaya başladı. Göreve başladıktan kısa bir süre sonra Derviş'in siyasete ilgi duyduğunu ima eden bazı muğlak beyanları onun sosyal demokrat cehahtı toparlayarak sosyal demokratları iktidara aday, hattâ ve hattâ iktidar yapacak geleceğin lideri olarak görülmeye başlanmasına zemin teşkil etti. Medya, Kemal Derviş'e sosyal demokrat cehahtı meydana gelecek “yeni oluşum”unun başkanlığını yakıştırmak, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek ile Tayyip Erdoğan 28 Şubat 1997 MGK kararları sonrasında büyük bir darbe yiyen, kapatılması da söz konusu olan FP'nin sağ kesiminde yarattığı boşluğu doldurmaya yönelik “yeni oluşum”un başkanlığına aday gösterildi.

İCAZET ALINACAK BİRİNCİ MERCİ: AMERİKA

Sağ cehahttaki gerek Gökçek ve gerekse Erdoğan merkezli hareketlerin ortak özelliği her iki siyasetçinin ABD'ye gidip Türkiye'ye yönelik siyaseti şekillendiren Washington'daki etkin çevrelerle görüş alışverişinde bulunmasıydı. Görüşülen bu etkin çevreler arasında Amerikan Yahudi lobisini

meydana getiren sivil toplum kuruluşları başta geldi. Amerikan Yahudi lobisinin Amerikan dış siyasetindeki ağırlığı ile mükemmelliğe ulaşan Türkiye-İsrail işbirliğinin inkıtaya uğramadan devam etmesini siddetle arzuladığı akılda tutulduğu takdirde Gökçek ile Erdoğan'ın neden Amerika'yı ziyaret ettikleri daha iyi anlaşılabilir. 1970'li yıllarda Mücadele Birliği adını taşıyan Türk-İslâm sentezini ırkçı ve antisemit bir söylemle savunan bir hareketin kurucu üyesi olan Melih Gökçek ile MNP çizgisinden gelen Tayyip Erdoğan, MNP'yle başlayan ve antisemit bir söylemi içselleştirmiş siyasal İslâm'ın günümüzdeki son temsilcisi FP'nin üyesidir. Amerikan Yahudi lobisi ile Amerikan Dışişleri Bakanlığı siyaset planlamacılarının Türkiye'nin geleceği ile ilgili senaryolardaki en önemli unsurlardan biri Türk-İsrail ilişkilerinin devamlılığıdır. Amerikan resmi çevrelerinde siyaset planlamasını oluşturan birimler için İslâmî kesimin bu iki müstakbel lider adayının Türkiye-İsrail ilişkilerine nasıl baktıkları çok önemlidir. Bu nedenle hem Gökçek, hem Erdoğan, şayet varsa, aşırı unsurların törpülediği, ehliyetlikleri ve iktidar olmaları halinde şu andaki Türkiye-İsrail ilişkilerinin gelişmesini değiştirecek herhangi dramatik bir harekette bulunmayacakları konusunda Amerikan Yahudi lobisi nezdinde akredite olmaları şarttır. Bu geri plan akılda tutulduğu takdirde bu iki siyasetçinin Amerika ziyaretleri bu etkili çevreler nezdinde kendilerini yenilenmiş halleriyle takdim etmek, güven tazelemek ve son tahlilde yollarına devam edebilmek için onlardan icazet almak anlamını taşımaktadır.

İCAZET ALINACAK BİR DİĞER MERCİ: TÜSIAD VE İŞADAMLARI

"Yeni oluşum" lider adaylarının icazet alacakları bir diğer merci ise TÜSIAD'dır. 1980 sonrası dönemde TÜSIAD, hem başarılı bir halkla ilişkiler kampanyası hem de siyaset ve iktisadi konjonktürün değişimini sonucunda kamuoyu içinde ağırlığını ve saygınlığını hissedilir bir şekilde arttırmış, "söz dinlenen" bir kuruluş haline gelmiştir. Bunun sonucunda her genel seçim öncesinde siyaset parti liderleri TÜSIAD salonlarına teşrif edip iktidar oldukları takdirde izleyecekleri ikti-

sadı politikayı enine boyuna izah etmeyi ve büyük işadamlarının suallerine cevap vermeyi bir şart olarak kabullenmişlerdir. Başka bir deyimle iktidar adayları siyasetçiler işadamlarından yeşil ışık almayı umut etmişlerdir.

Geçmişte hakıldığımız da gerek Yeni Demokrasi Hareketi ve gerekse bir siyasî oluşum gibi başlayan ancak kısa bir süre sonra bir sivil toplum hareketine dönüşen ancak aslında sadece bir lobi kuruluşu olan ARI Hareketi de aynı modeli izlemiştir. YDH Başkanını Cem Boyner Washington'a gidip Amerika'nın Türkiye'yle ilgili siyasetini etkileyen kuruluş ve kişilerle görüşüp iktidar olmaları halinde izleyecekleri programı izah etmiş, TÜSIAD nezdinde de benzeri açıklamalarda bulunmuştur. ARI Hareketi ise siyasî ihtiraslarını sınırlayıp bir sivil toplum teşkilatı görünümünü tercih etmiş ve Beyaz Saray, Amerikan Kongresi, Temsilciler Meclisi ve Amerikan Yahudi lobisinin etkili adlarıyla mükemmel ilişkiler kurmuştur. Dahası, gerek ARI gibi bir sivil toplum kuruluşunun, gerek YDH ve müstakbel iktidar adayları arasında adı geçen LDP Genel Başkanı Besim Tibuk ve bu liderlerin başkanlığını yaptıkları partilerin ortak özellikleri işadamları ağırlıklı hareketler olmasıdır.

Bugün sağ cemahtaki yeni oluşumlar arasında en çok sözü edilen Tayyip Erdoğan'ın muhtemel yeni bir siyasî partiyi ve seçim kampanyasını finanse etmek ve iş çevrelerinin desteğini sağlamak için başta Albayrak grubu olmak üzere muhafazakâr işadamları tarafından desteklediği aşîkârdır. Aynı Erdoğan'ın çok uzak olmayan bir geçmişte Bülent Eczacıbaşı ve yakın çevresiyle kamuoyundan gizli tutulmak istenen bir akşam yemeginde bulunduğu da unutulmamalıdır. Bu buluşmanın da Erdoğan'ın şahsında temsil edilen siyasî anlayışın TÜSIAD ağırlıklı İstanbul burjuvazist nezdinde kabul edilebilirlik kazanmak için yapılan bir girişim olarak yorumlanması şarttır.

"YENİ OLUŞUM" LAR NE KADAR YENİ?

Özal'ın ANAP'ı misali sağ ve soldaki tüm eğilimleri biraraya getirecek, onları birbirleriyle dengeleyecek, aşırı uçları törpüleyecek ve her eğilimleri bünyesinde barındırdığı için de gelecek ilk seçimde iktidar olacak bir siyasî partinin özle-

mini en çok çeken kesim işadamlarıdır. Onların desteğiyle de bu fikrin basındaki savunucuları ünlü köşe yazarlarıdır. İş dünyası ile sağduyunun sesi olarak kendini takdim eden büyük gazeteler Kemal Derviş başkanlığındaki yeni bir partileşmeye üstü kapalı bir şekilde destek vermelerinin gerisinde açıkça ifade etmedikleri bir endişe mevcuttur. Bu endişe ciddi bir iktisadi krizin içinde olan Türkiye'de bir sosyal patlamanın meydana gelmesi, ve/veya bu kriz sonunda ilk seçimlerde halkın mevcut siyasi partiler arasında iki aşırı ucu temsil eden MHP veya FP'ye iktidarı tek başına veya birlikte emanet etmesidir. Bu nedenle basın ve iş çevreleri Kemal Derviş başkanlığında sol kesimi toparlayacak yeni bir oluşumu şu aşamada destekler gözükmemektedir. Ancak gerek Derviş'in, gerekse sağ kesimde Gökçek, Erdoğan ve diğer adları geçenlerin inşa edebilecekleri oluşumların seçmenlere sunabilecekleri siyasi ve iktisadi programın halihazırda uygulanan programdan pek de değişik olamayacağı aşikârdır. O zaman neden bu kadar yoğun bir şekilde yeni lider ve oluşum arayışlarından söz ediliyor? Dahası böyle bir arayış gerçekten mevcut mu?

Bunun muhtemel bir açıklaması halihazırda koalisyon hükümetinin iş çevrelerince kabul edilebilir iki ortağı olan ANAP ve DSP'nin ilk genel seçimlerde fazla bir başarı gösterememeleri ihtimalidir. Böyle kötümser bir senaryonun gerçekleşmesi halinde sağ kesimin oylarına sahip olacak ve tek başına iktidar olabilecek bir MHP, iş çevrelerinin ve kentli seçkinlerin korkulu rüyası-

dır. Bunun nedeni de MHP'nin şimdiye kadar sergilediği ehlileşmiş tavrına tezat teşkil eden kimi davranışlarıdır. MHP'li Ulaştırma Bakanı Öksüz'ün Türk Telekom'un özelleştirmesine karşı olan direnişi, kimi MHP'li milletvekillerinin MHP'nin kamuoyuna kabul ettirmeye çalıştığı aşırı sağdan merkeze sağa gerilemiş görünümüyle hiç uyumlayan aşırı milliyetçi ve ırkçı bir lisanı barındıran demeçleri, iş çevrelerini ürküten davranışlarıdır. Bu tavırlar iş çevrelerinde MHP'nin sanıldığı gibi pek de ehlileşmediği ve yetmişli yıllardaki milliyetçi muhafazakâr çizgiyi sürdürdüğü endişesini yaratmıştır.

Manzara böyle olunca, banka skandalları ve her türlü yolsuzluklardan dolayı da tüm siyaset alanının kirlendiği bir ortamda siyasete hiç girmemiş dolayısıyla yıpranmamış Derviş, TÜSİAD'ın temsil ettiği etkin iş çevreleri için en makbül toparlayıcı aday görünmektedir. Ancak aynı iş çevreleri en marjinal ihtimalleri de dikkate alan geleneksel stratejileri gereğince diğer adayları da ihmal etmeyip sağ/İslami cemahtaki en güçlü lider adaylarından Tayyip Erdoğan'la da belli bir ilişkiyi sürdürmeyi uygun görmektedir.

Geleceğin başbakanı ister Kemal Derviş, ister Tayyip Erdoğan, ister başka biri olsun bugün uygulanmakta olan siyasi ve ekonomik programda ciddi bir değişiklik yapmasını sağlayacak herhangi bir manevra alanına sahip olmadığı açıktır. "Yeni oluşum"lar sanıldığı ve ümit edildiğinin aksine siyaset sahnesine yeni bir soluk ve siyaset anlayışı getiremeyecektir.